



Konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.
Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, Česká republika
tel./fax: +420-224 910 744, mobil: +420-774 433 005
e-mail: info@profem.cz
<http://www.profem.cz>

Studijní cesta – Genderově podmíněné násilí z pohledu norských expertů a expertek

Ve dnech 19. - 23. 4. 2016 podnikl tým proFem, o. p. s. studijní cestu do norského Osla. Cesty se zúčastnily: Jitka Poláková, Denisa Niederlová, Petra Hokr Miholová, Naděa Gubová, Miroslava Flemrová a Jitka Ondrušková. Tato cesta byla podpořena z Fondu bilaterální spolupráce Nadace Open Society Fund z programu Dejme (že)nám šanci, který je financován z Norských fondů. Celkem se zúčastnilo šest kolegyň.

Naším cílem bylo poznat a inspirovat se know-how norských organizací i státních institucí, které mají dlouhodobé zkušenosti v oblasti boje proti genderově podmíněnému násilí, zejména proti domácímu a sexuálnímu násilí. Chtěli jsme obohatit a rozšířit naše znalosti v této oblasti a zamyslet se nad možnou aplikací osvědčených norských modelů v naší práci.

Navštívili jsme v Oslu několik zajímavých míst:

- norský Direktorát pro děti, mládež a rodinu
- Azylový dům pro oběti domácího a sexuálního násilí a pro oběti nucených sňatků
- Neziskovou organizaci SEIF + setkání se spolupracující právníčkou SEIF
- Úřad ombudsmana pro rovnost a antidiskriminaci
- Policejní stanici Stovner
- Psychosociální oddělení pro oběti domácího a sexuálního násilí na pohotovosti v Oslu

Ze všech navštívených míst jsme si odnesli řadu informací a poskládali si tak ucelenější obrázek o tom, jak v Norsku k problematice domácího a sexuálního násilí přistupují. Nejzajímavější pro nás byla návštěva azylového domu pro oběti domácího násilí, policejní stanice, kde nám představili pilotní projekt November a dále také návštěva psychosociálního oddělení pro oběti domácího a sexuálního násilí na pohotovosti v Oslu.

V rámci našeho projektu „Ekonomické dopady domácího násilí v oblasti zdravotnictví“, který je rovněž podpořen z Norských fondů, jsme na konferenci 1. 6. 2016 pozvaly kolegyně z psychosociálního oddělení pohotovosti v Oslu, aby zde svou činnost prezentovaly.



Konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.
Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, Česká republika
tel./fax: +420-224 910 744, mobil: +420-774 433 005
e-mail: info@profem.cz
<http://www.profem.cz>

Domníváme se, že vyčlenění podobného oddělení ve zdravotnických zařízeních v ČR by bylo v České republice vhodným řešením, jak v oblasti zdravotnictví napomoci řešit problematiku domácího a sexuálního násilí. Toto je i jedním z doporučení v naší studii „Ekonomické dopady domácího násilí v oblasti zdraví“, zpracované k výše zmíněnému projektu.

Oproti situaci v České republice, si oběti domácího násilí pobyt v azylovém domě nehradí. Na zřizování azylových domů se podílí sama města, kde se azylové domy nachází. To může přinášet větší stabilitu a jistotu ve fungování těchto služeb. Např. azylový dům v Oslu má díky výběrovému řízení na 10 let jistotu, že po tuto dobu může bezpečně fungovat a zaměřovat se i na dlouhodobější cíle. V ČR tyto služby zajišťují primárně neziskové organizace, které se neustále potýkají se sháněním financí. Toto je tedy z našeho pohledu rovněž inspirativní řešení.

Na projektu November nás zaujala komplexní práce policie s oběťmi trestných činů. Vnímáme zde značný posun v péči o oběti oproti systému v ČR, který stále usiluje primárně o potrestání pachatele a práce s oběťmi, ačkoliv se tato situace pomalu zlepšuje, je stále vnímána jako druhořadá.

Celkově cestu hodnotíme jako velice přínosnou, Norsko je pro nás, v oblasti boje proti genderově podmíněnému násilí, velkou inspirací. Nejedná se však pouze o legislativu a daleko lepší institucionální zajištění služeb pro oběti násilí, ale také o aktivní a nadšený přístup všech pracovníků a pracovníků, se kterými jsme se setkali a jejich osobní zaujetí pro tuto práci, včetně státní správy.

1) Directorate for Children, Youth and Family Affairs (Barne-, ungdoms-og familiedirektoratet (BUFDir), oddělení prevence násilí

První návštěva naší studijní cesty byla na **Directorate for Children, Youth and Family Affairs**. Tento úřad má působnost v celém Norsku, spolupracuje hodně s dalšími institucemi,



Konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.
Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, Česká republika
tel./fax: +420-224 910 744, mobil: +420-774 433 005
e-mail: info@profem.cz
http://www.profem.cz

zejména s policií a zdravotnickým sektorem. Úřad spadá pod působnost Ministerstva pro děti, rovnoprávnost a sociální inkluzi.

Oblast prevence násilí a sexuálního zneužívání dětí je zahrnuta v Akčním plánu boje proti násilí a sexuálnímu zneužívání dětí a mládeže pro roky 2014–2017. Na naplňování akčního plánu se podílejí 4 ministerstva. Místní samosprávy mají v této oblasti hodně autonomie, rozhodují samy, ale jsou financované státem. Úřad jim k tomu poskytuje výklad práva a metodické vedení.

Násilí je v Norsku definováno takovým způsobem, že zahrnuje i nedostatek akce (např. nedostatek péče o handicapované). Dle výzkumů je v Norsku vystaveno závažnému násilí každé 20. dítě a psychickému násilí je vystaveno každé 13. dítě. Překvapilo nás, že i v zemi, kde se prevenci násilí věnují již dlouhá léta, je takový výskyt násilí vůči dětem.

Na návštěvě jsme byli seznámeni s jednotlivými poskytovanými službami. **Child Welfare Services** je obdobou českého OSPOD. Přijímá a vyhodnocuje podněty týkající se špatného zacházení s dětmi. Úřad má zákonnou povinnost pomáhat rodinám s dětmi v náročných situacích. Ptali jsme se na tolik obávané odejmutí dítěte. Ujistili nás, že toto opatření je až krajním řešením. Většinou pomoc spočívá ve vedení rodiny, poradenství či finanční výpomoci. Rodiče mají i možnost navštěvovat rodičovské skupiny.

Další nabídka služeb se týkala **služeb pro mladé**. V současné době běží zajímavá kampaň zaměřená na mladé v rámci „Violence and Rape among young“ (násilí a znásilnění mezi mladými). Kampaň pracuje s tématem studu a viny. Tato kampaň běží především na webu www.ung.no.

Tento oficiální web je velmi populární. Vzešel z národního akčního plánu. Mladí tam píší své dotazy, odpovídá jim celá řada odborníků (celkem nasmlouváno až 100 spolupracovníků/spolupracovnic na zodpovídání dotazů – psychologové/psycholožky a další odborníci/odbornice). Na webu je přibližováno a vysvětlováno násilí a sexuální násilí z různých úhlů pohledu. Texty se týkají hledání limitů, co ještě je láska a co lze akceptovat. Jsou tam i klipy a filmy, aby obsah opravdu oslovil mladé. Projekt je veden snahou, aby se mladí v problematice mohli zorientovat. Tento web používají i vyučující na úvod diskusí



Konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.
Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, Česká republika
tel./fax: +420-224 910 744, mobil: +420-774 433 005
e-mail: info@profem.cz
<http://www.profem.cz>

k domácímu a sexuálnímu násilí se třídou. Litovali jsme, že web je pouze v norštině, připadalo nám, že takový web je výborný nápad.

V Norsku poskytují i speciální **služby pro mladé ohrožené nucenými sňatky** (Service for young adults exposed to forced marriage). V loňském roce řešili až 400 případů; v rámci této služby je v Norsku k dispozici až 22 pokojů/apartmánů pro mladé, kteří jsou nuceni odejít z domu, aby byli v bezpečí. Pobyt je možný v délce 6, max. 9 měsíců, mladým se poskytuje psychoterapie (práce s traumatem), pomáhá se jim s budováním nového života i s pracovním zaměřením. Ne všichni však zvládnou nový začátek, někteří se vrací zpět ke svým původním rodinám.

Dále jsme byli seznámeni s fungováním **Center pro pomoc při sexuálním zneužití** (Centres against sexual abuse). Center je v Norsku celkem 22. Pomoc obětem zahrnuje telefonní linku pomoci, možnost konzultací, skupinové terapie. Zaujala nás i neformální část pomoci, je totiž možné, aby oběti i jen přišly a oddechly si. K dispozici je televize, je možné shlédnout i DVD k tematice. V rámci této kategorie obětí se stává, že vyhledají pomoc i po dlouhých letech (po 17 letech). To se stává i v ČR. Promlčení zde v Norsku na tyto trestné činy je 10 let. Je-li obětí dítě, běží promlčení až od jeho 18 let.

Family Counselling Services je další poskytovaná službou. Jedná se o poradenství rodinám a párům, především s malými dětmi v oblasti konfliktů a krizí v rodině, je poskytováno zdarma. Na tuto službu se povinně musí obrátit lidé, kteří řeší rozvod a mají děti pod 16 let věku. Jedná se o poradenství a mediaci s cílem zajistit dobrou péči o dítě po rozchodu rodičů. Tato mediace je podmínkou pro rozvod, aby rodina získala nárok na některé dávky (extra benefits). Vydává se certifikát o absolvování této mediace. Poskytuje se zde i párová terapie. Služby poskytují velmi kvalifikovaní odborníci. Přijetí poradenství od této služby není vnímáno jako stigmatizující. Povinnost mediace při rozvodu nás opravdu zaujala. To považujeme za skutečně nadstandardní a užitečnou službu poskytovanou státem.

Dále byla zmíněna **služba Nurse family partnership**. Je to specifický program z USA a je určen zejména pro prvorodiče v náročných životních situacích. K dispozici je zdravotní sestra, která pracuje s rodinou a pomáhá jí od těhotenství až do 2 let věku dítěte.



Konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.
Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, Česká republika
tel./fax: +420-224 910 744, mobil: +420-774 433 005
e-mail: info@profem.cz
<http://www.profem.cz>

V závěru prezentace jsme se seznámili se službou **Azylové domy pro oběti násilí**. V Norsku je celkem 46 azylových domů pro oběti násilí, jsou provozovány ve spolupráci s místní samosprávou. V r. 2010 byl přijat zákon o azylových domech (The Shelter Act), podle něj má místní samospráva povinnost azylové domy provozovat. Azylové domy musí být oddělené pro ženy a muže, domy pro ženy jsou vybavené i hernami pro děti, oběti mohou zůstat až 1 měsíc (v Oslu spíše kratší dobu z důvodu velkého zájmu o tuto službu). Zájem mužů o službu je menší.

2) Azylový dům pro oběti domácího a sexuálního násilí a pro oběti nucených sňatků

V rámci studijní cesty do Norska jsme navštívili největší a druhý nejstarší azylový dům pro oběti domácího násilí v Evropě. Nachází se v hlavním městě Oslu na utajené adrese a kromě hlavní budovy disponuje několika dalšími taktéž utajenými byty. Azylový dům vznikl již v roce 1978, je určen obětem domácího násilí, sexuálního násilí (včetně obětí sex byznysu) a obětem nuceným k nedobrovolnému sňatku. Je jediný na území hlavního města. Personál tvoří 65 – 70 zaměstnanců. Každoročně je v azylovém domě ubytováno téměř 350 žen a necelé tři stovky dětí. Většina žen (80-90%) jsou migrantky. Oproti tomu v denním centru, které je součástí azylového domu, více než polovinu klientů tvoří Norky. Každý měsíc zde vyhledá pomoc kolem 200 klientů, 15 -20 je přijato k pobytu, ostatní využívají jen ambulantní programy denního centra. V samostatném objektu s několika pokoji a jedním malým bytem jsou ubytováni muži. Počítá se s tím, že mohou přijít s dětmi, ročně vyhledá pomoc asi 15 klientů. Ubytovaní mohou poskytnout i lidem se změnou pohlaví, případně lidem s jinou sexuální orientací.

Azylový dům vedle ubytování poskytuje klientkám a klientům individuální konzultace psychologů, sociálních pracovníků a právníků. Součástí azylového domu je výše zmíněné denní centrum, které nabízí vedle individuálních konzultací také kurzy pro rodiče a svépomocné skupiny pro oběti.

Děti mohou po příchodu do azylového domu pokračovat ve vzdělávání – většinou mají každé svého učitele, aby ztráta ve škole nebyla během pobytu v azylovém domě příliš zásadní.



Konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.
Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, Česká republika
tel./fax: +420-224 910 744, mobil: +420-774 433 005
e-mail: info@profem.cz
<http://www.profem.cz>

Menší děti mají k dispozici velkou hernu. Všichni pak rozlehlou terasu, která může sloužit jako náhrada za pobyt venku, je-li z bezpečnostních důvodů vyloučen.

Samostatnou část azylového domu mají k dispozici mladí lidé, kteří se stali obětí nuceného sňatku. V loňském roce vyhledalo v celém Norsku pomoc 400 obětí, odhaduje se, že se tento problém týká každoročně až 2000 obětí. Lidé, kteří vyhledají pomoc v této situaci, jsou většinou ve věku 15-22 let. Obvyklá délka pobytu přímo v azylovém domě je 5 měsíců až rok. I to je pro mladé lidi velmi těžké – dříve byla pomoc organizována přes neziskové projekty, které jsou flexibilnější.

Nejdéle mohou v azylovém domě pobývat oběti sexuálního obchodu s lidmi (nucená prostituce, zneužití v porno průmyslu apod.) Často je v řádu několika let. Také tyto oběti mají v azylovém domě vyhrazeny samostatné prostory.

V roce 2010 proběhla v Norsku pro azylové domy zásadní legislativní změna: byl přijat zákon o azylových domech. Na základě tohoto opatření došlo ke změně financování. Dříve byl azylový dům financován z prostředků vlády, nyní je za financování odpovědné město. Např. Oslo vypsalo výběrové řízení na 10 let a zajišťuje tak zařízení stabilní a relativně jisté finanční podmínky fungování. V tomto azylovém domě mají velkou snahu více připojit k sociálním službám činnosti policie – jednají o pravidelné přítomnosti policie přímo v prostorách domu.

3) SEIF - Selvhjelp for innvandrere og flyktninger

SEIF je naše partnerská organizace, která nám pomáhala zajistit náš program v Oslu. S organizací SEIF spolupracujeme již delší dobu. V minulosti nás navštívili v naší kanceláři a seznámili jsme je s činností proFem. V listopadu 2015 potom dvě pracovnice SEIF vystoupily s příspěvkem na naší konferenci v Senátu ČR, s názvem „Genderově podmíněné násilí a domácí násilí“.

Při studijní cestě do Osla jsme proto rády využily možnost navštívit kancelář SEIF, kde nám kolegyně představily svou činnost a sdílely s námi zajímavé informace z oblasti problematiky domácího násilí.



Konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.
Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, Česká republika
tel./fax: +420-224 910 744, mobil: +420-774 433 005
e-mail: info@profem.cz
<http://www.profem.cz>

Organizace SEIF vznikla v roce 1986. Zformovala se na základě vzrůstající potřeby klientů najít pomoc s řešením své obtížné situace. První kancelář byla založena v Oslu, postupně SEIF založila pobočky také v Kristiansandu, Ålesundu, Trondheimu, Bergenu a Stavangeru. Organizace se zaměřuje na pomoc migrantům a uprchlíkům, kteří potřebují pomoc s širokým spektrem životních situací, včetně domácího násilí či sexuálního násilí, nucenými sňatky, mrzačení ženských genitálií, práce s mladými migrantkami a migranty. S klientkami a klienty pracuje SEIF komplexně, poskytují sociální a právní poradenství, zprostředkovávají psychoterapii, v případě potřeby pomáhají s ubytováním v azylových domech. V roce 2015 měla SEIF 15 000 kontaktů s klienty a klientkami 120 různých národností, kolegyně a kolegové v SEIFu jsou tedy velmi vytížení.

Kromě přímé práce s lidmi hledajícími pomoc a podporu realizuje SEIF také řadu různých projektů, zaměřených například na mladé lidi v krizi, na romské obyvatelstvo, na LGBT komunitu, pracovní migranty/ky, uprchlické kempy, děti migrantů/tek, které mají speciální potřeby či domácí násilí páchané na migrantkách. Na středních školách pořádá SEIF workshopy zaměřené na problematiku extremismu a radikalismu. Pořádají také po celé zemi informační setkání pro migrantky a migranty zaměřená na různá témata např. domácí násilí, potřeby dětí, atd.

Blíže jsme se také věnovaly problematice nucených sňatků. SEIF docílila v minulosti prvního anulování nuceného sňatku a pomohla rozšířit povědomí o této problematice v norské společnosti. Postupně se rozvinul celý systém práce s oběťmi nucených sňatků, kterým může být změněna identita a bydliště v rámci celého Norska. V roce 1998 byl přijat zákon proti nuceným sňatkům. Kolegyně z organizace SEIF kritizovaly současnou úpravu, kdy jsou oběti umístěny do azylového domu a čekají tam, až policie provede v jejich věci evaluaci, následně jim mohou hledat ubytování, oběti dopředu někdy ani nevědí, kde budou žít, kam budou přemístěny. Neziskové organizace včetně SEIF se však snaží, vycházet z toho, co chce a potřebuje oběť, tedy vždy s ní všechno konzultují a respektují její přání. V rámci státního systému je toto však často opomínáno.



Konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.
Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, Česká republika
tel./fax: +420-224 910 744, mobil: +420-774 433 005
e-mail: info@profem.cz
http://www.profem.cz

4) Úřad Ombusmana pro rovnost a antidiskriminaci

Druhý den naší norské studijní cesty jsme začaly návštěvou Kanceláře Ombudsmana pro rovnost a antidiskriminaci - **Likestillings og diskrimineringsombudet (LDO)** a měli jsme příležitost mluvit s Rachel Eapen Paul, která je seniorní poradkyní v záležitostech genderově podmíněného násilí, a také s Lene Nilsen z oddělení komunikace.

Volební období ombudsmana/ombudsmanky je na 6 let. Veřejnost se může na kancelář ombudsmana obrátit v jakýchkoliv záležitostech týkajících se rovného přístupu. Cílem kanceláře je prosazovat rovnost a boj proti jakékoliv diskriminaci na základě genderu, etnicity, víry, tělesného/mentálního znevýhodnění (handicapu nebo tělesné a mentální jinakosti), sexuální orientace, genderové identity, genderového projevu nebo věku. V oblasti antidiskriminace byla kancelář ombudsmana od počátku velmi významná v oblasti genderové rovnosti, teprve poté se postupně zaměřila na otázky rovnosti na základě etnicity, sexuální orientace či tělesného znevýhodnění apod.

Činnost kanceláře lze rozdělit na:

- 1/ pomoc/poskytování služeb veřejnosti (zodpovídání dotazů a následná intervence v otázkách diskriminace upřednostňující tuto alternativní pomoc před soudním řízením),
- 2/ na důležitý monitorovací dohled, zda Norsko (norská legislativa) je v souladu s mezinárodním právem v otázkách antidiskriminace. Tato monitorovací role úřadu umožňuje úřadu pracovat skutečně na intersekcionální úrovni, nejen ve vztahu k genderu, tělesnému/mentálnímu znevýhodnění či etnicity, ale i k mnoha specifikům veřejného života v Norsku, např. přístupu přistěhovalecké komunity do sítě složitého norského veřejného systému služeb.

Na Úřadě pracuje okolo 60 osob na čtyřech různých odděleních: MONITOROVACÍ/PORADENSKÉ ODDĚLENÍ, PRÁVNÍ ODDĚLENÍ, SPRÁVA (ADMINISTRACE), KOMUNIKAČNÍ ODDĚLENÍ. Polovina zaměstnaných osob pracuje především na jednotlivých případech ze stran veřejnosti. Během loňského roku se Úřad plně věnoval do finálního vyřešení 1500 žádostem. Kromě toho Úřad věnuje velkou část zodpovídání telefonních dotazů. Tyto žádosti se většinou týkaly témat souvisejících



Konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.
Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, Česká republika
tel./fax: +420-224 910 744, mobil: +420-774 433 005
e-mail: info@profem.cz
http://www.profem.cz

s genderovou rovností, „pracovního/profesionálního života“, těhotenství (mateřství) a diskriminace na základě tělesného handicapu. Úřad se mimo jiné snaží cílit i na prevenci diskriminace v lokalitách vzdálených hlavním městským centrům.

5) Prezentace projektu November na policejní stanici Stovner v Oslu

Druhý den naší návštěvy v Oslu jsme navštívili rovněž policejní stanici, kde před několika měsíci zahájili realizaci projektu s názvem *November*. Projekt usiluje o poskytnutí komplexních služeb obětem domácího násilí pod jednou střechou. V praxi to znamená, že pokud se oběť domácího násilí obrátí na policii v tomto okrsku, bude jí poskytnuta krizová intervence, psychická podpora, výslech bude prováděn citlivě s ohledem na potřeby obětí. Se sociální pracovníci/kem, jenž oběť provází dalšími kroky, společně vyhodnocují rizika a připravují bezpečnostní plán, snaží se zajistit vše, co oběť v danou chvíli potřebuje.

Jedná se o pilotní projekt, který bude realizován po dobu 3 let, pracují zde vyšetřovatelé a vyšetřovatelky, kteří jsou proškoleni v oblasti domácího násilí, vyhodnocování rizik, bezpečnosti. Projekt je financován Ministerstvem spravedlnosti. Pracovníci a pracovníci společně s obětí spolupracují se sociálními pracovníci/ky, psychologkami/psychology i azylovými domy. Z 15 okrsků v Oslu, poskytuje toto středisko služby ve 4. V každém okrsku mají kontaktní osobu, která s tímto centrem komunikuje a zajišťuje interdisciplinární spolupráci. Každé ráno probíhá schůzka skupiny vyšetřovatelů/lek zapojených do projektu s psychologem/psycholožkou a sociálním pracovníkem/pracovnicí a společně diskutují nad jednotlivými případy. Umožňuje jim to získat různé náhledy na konkrétní případ a společně se domluvit na strategii, jak budou dále postupovat.

Při práci s oběťmi usilují o citlivou péči, chtějí mít pro oběti vše při ruce, aby tyto nemusely např. docházet za terapeutickou péčí jinam, naopak pracovníci a pracovníce přijdou za obětí na policejní stanici. Prostory na nás dýchaly vřelým dojmem. Při prohlídce jsme viděli výslechovou místnost, kde se rozhovor natáčí kamerovým systémem, přenos záznamu je veden rovnou do vedlejší místnosti, kde sedí psycholog/žka, další vyšetřovatel/ka, v případě potřeby soudce/kyně a státní zástupce/kyně. Stejně jako v ČR se pak mohou doptávat



Konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.
Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, Česká republika
tel./fax: +420-224 910 744, mobil: +420-774 433 005
e-mail: info@profem.cz
<http://www.profem.cz>

prostřednictvím komunikace s vyšetřovatelem/kou, který výslech provádí. Dále jsme viděli čekárnu, která je uzpůsobena dětem i rodičům. Protože je čekárna průchozí i pro zaměstnance/kyně, je jedna pohovka vybavena možností vytvoření kulis, které umožňují oběti získat aspoň malé soukromí. Dále je zde další konzultační místnost, kde probíhají rozhovory s rodinnými příslušníky, apod. Ta již není vybavena kamerovým systémem. Dále je zde zasedací místnost, kde probíhají schůzky s dalšími institucemi, které v případě potřeby s obětí pracují.

Hlavní zásadou projektu je zajištění komplexní pomoci obětem. Aktuálně probíhají schůzky s jednotlivými resorty, kde se domlouvá podoba spolupráce. Cílem projektu je tedy vytvoření spolupráce a koordinace služeb pro oběť domácího násilí, se zaměřením na ochranu, stabilizaci a ukončení spirály násilného vztahu. Usiluje o zefektivnění poskytnutí pomoci, vše se děje hned a pomoc je koordinována.

Dále jsme diskutovali konkrétní případy, které v rámci projektu November na policejní stanici řeší. Od začátku roku mají již 40 případů.

V rámci pomoci využívají v Norsku bezpečnostní alarm, který má u sebe osoba ohrožená domácím násilím a v případě nebezpečné situace alarm zmáčkne. Na policejní stanici tak dostanou signál a mohou jet okamžitě na místo a ohrožené osobě pomoci.

V situaci, kdy je násilné osobě zakázáno se přibližovat k osobě ohrožené a násilná osoba tento zákaz porušuje, může být monitorován její pohyb elektronicky a v případě, že se vyskytne na území, kam již nemá dovolen přístup, protože se tam vyskytuje oběť, policie je o tom signálem opět okamžitě vyrozuměna a může podniknout patřičné kroky. Stejně tak oběť může být v rámci mobilní aplikace informována o tom, že se násilná osoba vyskytuje v místě, kam má, z důvodu ochrany oběti, přístup zakázán.

Policistka a policista, kteří nám projekt představili, dále apelovali na důležitost práce i s násilnou osobou, protože projekt November je zaměřen i na pomoc osobám násilným, což přispívá k prevenci násilí.

Vyhodnotili jsme, že v Norsku na problematiku domácího násilí klade větší důraz. Policie se pravidelně vzdělává, oproti situaci v ČR mají například větší znalost o psychickém násilí. Již v rámci odborného vzdělávání policie se klade důraz na oblast domácího násilí, v každém policejním okrsku je dále 1 specialista/ka na tuto problematiku.



Konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.
Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, Česká republika
tel./fax: +420-224 910 744, mobil: +420-774 433 005
e-mail: info@profem.cz
<http://www.profem.cz>

6) Psychosociální oddělení pohotovosti v Oslu

Poslední den naší cesty jsme navštívily pohotovost v Oslu, konkrétně oddělení psychosociální pomoci pacientům a pacientkám.

Oddělení psychosociální pomoci má přibližně 60 zaměstnanců a zaměstnankyň, kteří poskytují akutní pomoc a dále 10 pracovníc a pracovníků poskytuje i následnou poradenskou péči v období 4-5 měsíců po první návštěvě, pokud mají pacienti a pacientky o tuto následnou pomoc zájem. Jedná se přibližně o 70% pacientů/tek.

Nejčastěji je pomoc poskytována obětem domácího a sexuálního násilí a dále starším pacientům a pacientkám.

Takovýchto oddělení je na pohotovostech po celém Norsku pro oběti sexuálního násilí celkem 23, pro oběti domácího násilí však poskytují tuto pomoc zároveň pouze 3 tato oddělení.

V roce 2015 poskytlo oddělení psychosociální pomoci na pohotovosti v Oslu pomoc asi 200 obětem domácího násilí a 440 obětem sexuálního násilí.

Pokud pracovníci/ce zjistí, že pacient či pacientka je obětí domácího či sexuálního násilí a je v rodině přítomné dítě, mají povinnost vždy kontaktovat orgán sociálně-právní ochrany dětí. Stejně tak mají oznamovací povinnost na policii, pokud zjistí, že pacient či pacientka je obětí domácího či sexuálního násilí. Na pohotovosti sbírají zároveň důkazy (stěry ze sliznic atd.) k prokázání trestného činu, díky němuž musela pacientka či pacient přijít na pohotovost a uchovávají tyto důkazy po dobu 4-5 měsíců. Pacientka a pacient má tak později možnost si rozmyslet, zda bude pachatele/ku žalovat.

Pro pacientky a pacienty, kteří se stali obětí násilí či zneužívání je třeba zajistit co nejkratší čekací dobu, pomoci jim, aby se mohli cítit bezpečně a projevovat empatii. Péče, která jim je poskytnuta a vztah, který si navzájem s pracovníci či pracovníkem vytvoří, je zásadní pro to, zda pacientky a pacienti nastoupí i do následného poradenského programu.

Součástí psychosociálních služeb na pohotovosti je i možnost přespání na jednu noc. Podle zákona upravujícího akutní potřebu zajistit v době krize přístřeší, má každý člověk v krizi nárok na střechu nad hlavou. Psychosociální oddělení na pohotovosti je otevřené 24 hodin 7



Konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.
Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, Česká republika
tel./fax: +420-224 910 744, mobil: +420-774 433 005
e-mail: info@profem.cz
<http://www.profem.cz>

dní v týdnu a tvoří ho interdisciplinární tým sociálních pracovníc/níků a zdravotních sester a bratrů, kteří s pacientkami a pacienty nejčastěji řeší témata krize, zármutku a traumatu, duševní problémy, vyhodnocují riziko sebevraždy, řeší otázky spojené s užíváním alkoholu a drog, věnují se též oblasti péče o děti, akutní domácí péči atd.

Návštěva oddělení psychosociální pomoci na pohotovosti v Oslu pro nás byla velmi zajímavá a přínosná. V České republice takováto služba pro oběti domácího a sexuálního násilí chybí a pohotovost v Oslu je pro nás tedy velkou inspirací. Zdravotnický personál v ČR přitom často neví, jak s těmito oběťmi jednat, aby nedocházelo k jejich další traumatizaci a sekundární viktimizaci, což je velice problematické obzvláště v situacích, kdy je zdravotnické zařízení první institucí, se kterou se potom, co domácí či sexuální násilí vyjde najevo, oběť setká.

7) Setkání se spolupracující právníčkou Randi Halen Spydevold organizace SEIF

Během posledního dne naší návštěvy v Oslu jsme měli příležitost diskutovat se spolupracující právníčkou organizace SEIF. Setkání jsme využili k výměně zkušeností o aplikovatelnosti dostupných legislativ v oblasti genderově podmíněného násilí. V soudních řízeních je často využíváno především § 191 Trestního zákoníku - násilí v blízkých vztazích, v případech domácího násilí.

Pokud žena chce a ubytuje se v krizovém centru, má automaticky nárok na služby právníka zdarma, většinou je poskytnuto zdarma 7 hodin právních služeb, ale dle potřeby existují možnosti jak poskytnout obětem více právní pomoci. V případě, že se oběť rozhodne učinit oznámení na násilníka, právník/právníčka doprovází oběť na policejní oddělení. V případě, že oznámení se dostane do fáze soudního řízení, jsou právní služby obětem poskytovány zcela zdarma (činnost právníka je automaticky placena státem).

V případech domácího násilí, kde jsou přítomny děti, je vždy kontaktována i úřad péče o děti, aby se prověřilo a zamezilo případnému násilí i na dětech. Děti mají automaticky nárok na přidělení samostatného právníka. Jelikož často dochází ke konfliktu mezi matkou a otcem, je



Konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.
Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, Česká republika
tel./fax: +420-224 910 744, mobil: +420-774 433 005
e-mail: info@profem.cz
<http://www.profem.cz>

dítěti případně poskytnut opatrovník/opatrovnice. Pozornost je věnována dětem (které žijí v rodinných vztazích, kde dochází k násilí) ve speciálních centrech, kde je dostupná profesionální psychologická intervence a je poskytována následná péče, která zamezuje další traumatizaci dětí.

Druhým tématem, které jsme s právníčkou SEIF diskutovaly, bylo trestní právo v případě znásilnění. Minimální trestní sazba je 4,5 let, ale lze ji navýšit až k 10 či 12 letům odnětí svobody, podle závažnosti činu. Na toto téma jsme vedly diskuzi nad častými případy genderových stereotypů (během soudních řízení) v otázkách znásilnění a sexuálního násilí v České republice. Právní zástupci v Norsku nesmí využívat těchto genderových stereotypů, jelikož za to mohou být, v nejzávažnějších případech, finančně pokutováni.

Na závěr jsme se zajímaly o relativně nový norský „Azylový zákon“, jehož součástí je nově i povinnost poskytovat speciální azylová centra i pro muže a pro děti. Rovnost je v norském právním systému důkladně uplatňována – každá osoba má právo na ochranu, tedy musí mít stejné příležitosti i v přístupu k azylovým/krizovým centrům.